

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

8 maart 2022

Kenmerk

Z/22/039394 / D/22/052444

Portefeuillehouder

Tymon de Weger

Portefeuille

Welzijn/WMO/integrale toegang Woerden Wijzer

Opsteller

Leeuw, Alide de

Onderwerp

mantelzorg

Kennisnemen van

De inzet op mantelzorgondersteuning in de afgelopen collegeperiode, de inzet in 2022 met o.a. het project 'Verbeter de toegang tot mantelzorgregelingen' en een blik op de toekomst.

Inleiding

Mantelzorgers zijn onmisbaar in onze samenleving en in de zorg. Zij zorgen belangeloos voor een naaste met een ondersteuningsbehoefte. Volgens recente cijfers van MantelzorgNL zijn in Woerden meer dan 15.000 mantelzorgers. Veel van hen redden zich goed. Maar er is ook een groep die ondersteuning nodig heeft bij het geven van zorg. Zorg die vaak geleverd wordt in combinatie met baan, school of studie en deels gegeven door mensen die op leeftijd zijn. Mantelzorg kan zwaar zijn en tot overbelasting leiden. Ook in Woerden is de overbelasting bij mantelzorgers gestegen in de afgelopen 4 jaar. Ondersteuning van mantelzorgers is een belangrijke taak en hierbij heeft de gemeente een rol en een Wmo verantwoordelijkheid. De ambitie van de gemeente is dat mantelzorgers zich minder overbelast voelen. Daarop zet de gemeente in door een aanbod van ondersteuning en respijtzorg, door mantelzorg op te nemen als onderdeel van casemanagement en door de versterking van het voorveld. Dit betreft alle voorzieningen binnen de gemeente waar men zonder indicatie van gebruik kan maken. Daar leeft de wens om de inwoners (nog) beter te bereiken met het aanbod en de mogelijkheden.

Kernboodschap

---

1. Wat was de inzet in de afgelopen jaren?

- In Woerden is sinds april 2019 de mantelzorgconsulent toegevoegd aan het team van WoerdenWijzer. De mantelzorgconsulent (voor 2019 in dienst van de welzijnsorganisatie) heeft haar expertise overgebracht binnen het team. Dat heeft ertoe geleid dat de casemanagers het aspect mantelzorg meenemen in de brede uitdraag en de casuïstiek. Ook is door de contacten van de mantelzorgconsulent met het voorveld 'de kloof'

tussen de gemeente en het voorveld kleiner geworden; er is een mooie samenwerking ontstaan. De drempel voor inwoners om de gemeente te benaderen is verlaagd.

- Er zijn in Woerden mogelijkheden voor respijtzorg, vervangende zorg, waardoor de mantelzorger even tijd voor zichzelf heeft. Respijtzorg kan geïndiceerd en bekostigd worden via de Wmo. Er zijn ook mogelijkheden via de zorgverzekering en via vrijwilligersorganisaties (zie ook volgende bullit). Vaak gaat het om dagbesteding (bij woonzorgcentra of zorgboerderijen, bij Rembrandt en Vief) of extra ondersteuning in de thuissituatie door de inzet van een maatje/vrijwilliger. Nieuw in Woerden is de realisatie van het Logeerhuis Bredius. In een huiselijke omgeving kunnen mensen terecht die thuis zorg krijgen van hun mantelzorger. De zorg wordt tijdelijk van de mantelzorger overgenomen zodat deze nieuwe energie kan opdoen. Naast twee beroepskrachten werken daar veel vrijwilligers. De gemeente heeft financieel bijgedragen door het verlenen van een startsubsidie en een garantie voor het eerste jaar. De gemeente heeft een contract met het Logeerhuis. Woerden is een belangrijke voorziening rijker.
-
- Naast de ondersteuning door beroepskrachten zijn er maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties die veel kunnen betekenen. Zij vormen het voorliggend veld, ze bieden verschillende vormen van informele ondersteuning die laagdrempelig en vrij toegankelijk is. Informele zorg wordt geboden door het Alzheimer Café, het Parkinsoncafé, Handje Helpen, Inloophuis leven met kanker, Thuishuis, NPV, Stichting Ontmoeting, Stichting De Mantelmeeuw. De gemeente zet zich ervoor in om deze informele ondersteuning te versterken door verbinding en uitbreiding. Een voorbeeld is de recente start in het Inloophuis van chillavonden voor jonge mantelzorgers, in samenwerking met Buurtwerk, de ervaringsmaatjes van Handje Helpen en de mantelzorgconsulent.
-
- Naast het bieden van ondersteuning en respijtzorg heeft de gemeente jaren lang de mantelzorgers gewaardeerd middels een cadeaubon. Daar zijn veel financiële middelen mee gemoeid. In de strategische heroriëntatie is besloten om die financiële waardering te beëindigen en te gaan investeren in het Logeerhuis, vanuit de gedachte dat mantelzorgers vooral gebaat zijn bij ondersteuning en vervangende zorg. Waarderen is van groot belang maar kan ook op een andere manier, die minder beslag legt op financiële middelen. In november 2021 is er bijvoorbeeld een filmochtend in Annex aan mantelzorgers aangeboden (plusminus 65 gasten), op initiatief en met cofinanciering van een aantal maatschappelijke organisaties en sponsors.
-
- Niet alleen de gemeente of het maatschappelijk voorveld heeft aandacht voor mantelzorgers. Ook in het medisch domein, bv de thuiszorg, is oog voor het belangrijke werk dat zij doen. Nieuw zorgaanbod is in 2021 gerealiseerd door de Vierstroom: de Zonnehof, het activiteiten- en ontmoetingscentrum voor mensen met dementie en hun naasten. De gemeente heeft een korte lijn met de aanbieder van deze zorg en ondersteuning.
-
- In corona tijd is extra aandacht besteed aan het ondersteunen van mantelzorgers, door de gemeente, voorliggend veld en zorgaanbieders. Voorbeelden zijn het bieden van maaltijden aan huis, raambezoek, het anders invullen van dagbesteding (aan huis), het oplossen van crisissituaties, Wmo maatwerk voor alternatieve ondersteuning. Toen de maatregelen versoepeld werden zijn direct weer dagbestedingslocaties geopend, met weliswaar minder bezoekers, om zo de thuissituatie te ontlasten.
-
- Mantelzorgondersteuning staat niet op zichzelf, het onderwerp loopt door andere beleidsterreinen heen. Er is onder andere een relatie met eenzaamheid, met dementie(vriendelijk) en met wonen. Dit zijn onderwerpen die in samenhang met elkaar worden opgepakt door Hart voor Woerden, de maatschappelijke organisaties, de zorgaanbieders, de Huizen van Woerden en de gemeente.
-

2. Huidige inzet (2022)

Uit onderzoek blijkt dat inwoners de verschillende voorzieningen en regelingen niet goed weten te vinden of er niet mee

bekend zijn. Mantelzorgers die overbelast (dreigen te) raken zijn nog niet voldoende in beeld. Er ligt een taak voor de gemeente om ze beter in beeld te brengen, de inwoners beter te bereiken, hen te informeren over de ondersteuningsmogelijkheden en ze er naar toe te leiden. Naar formele of naar informele ondersteuning. Duurzame aandacht voor mantelzorgers is nodig in een periode waarin vergrijzing toeneemt en bovendien personele tekorten ontstaan in de zorg.

Oudere inwoners wonen langer thuis. Daar zijn zorggeschikte woningen voor nodig. We zien in het afgelopen jaar vragen ontstaan naar mantelzorgwoningen. Hiervoor zijn in onze gemeente nog geen kaders. Nog nauwere samenwerking tussen verschillende beleidsterreinen en adequaat beleid hierop is wenselijk.

Datzelfde geldt voor mantelzorgverklaringen die bijvoorbeeld gevraagd kunnen worden voor vrijstelling van sollicitatieplicht. Echter het is te onduidelijk welke instanties een mantelzorgverklaring vragen en met welk doel. Het aanvragen en behandelen daarvan is nog niet goed geregeld. Navraag bij MantelzorgNL leert dat dit in veel gemeenten nog een zoektocht is.

In 2021 hebben maatschappelijke organisaties van Woerden gezamenlijk, als Netwerk Mantelzorgondersteuning, een subsidieaanvraag gedaan om van Woerden een mantelzorgvriendelijke gemeente te maken. Een gemeente waarin mantelzorgers begrip en steun krijgen uit de omgeving waarin de cultuur heerst dat je met elkaar zorgdraagt voor mensen die vanwege ziekte of ouderdom meer zorg nodig hebben.

Deze aanvraag sluit aan bij wat het college belangrijk vindt en bij de constatering dat de toeleiding naar mantelzorgondersteuning verbetering behoeft.

In het najaar van 2021 deed zich een kans voor: de VNG startte in samenwerking met het Ministerie van VWS een pilot 'Verbeter de toegang tot mantelzorgregelingen' (met een looptijd van november 2021 tot november 2022). Gemeenten die de toegang tot lokale regelingen en voorzieningen voor mantelzorgers willen verbeteren en de regellast voor hen willen verminderen konden een aanvraag doen. Woerden heeft zich hiervoor aangemeld en deze aanvraag is gehonoreerd. We ontvingen in december van het ministerie daarvoor € 50.000,- en kunnen middels meedenkkraft van het Adviesteam van MantelzorgNL worden ondersteund.

In 2022 gaan we de middelen inzetten in twee deelprojecten, op twee belangrijke thema's.

- I. 'Woerden mantelzorgvriendelijke gemeente' met als voornaamste actiepunten het herkennen en bereiken van mantelzorgers, bewustmaking van wat zij betekenen, het bieden van informatie en deskundigheidsbevordering aan zowel mantelzorgers als vrijwilligers als professionals, het bieden van inlooptmogelijkheden, het vinden van een nieuwe vorm van erkenning en waardering van de mantelzorgers (nu de mantelzorgwaardering in de vorm van een gemeentelijke cadeaubon er vanaf dit jaar niet meer is). Dit project wordt uitgevoerd door het Netwerk Mantelzorgondersteuning in samenwerking met Hart voor Woerden en de gemeente.

-
- II. 'Opstellen van visie en beleid over mantelzorgverklaring en mantelzorgwoningen': het maken van beleidsregels en het verbeteren van onze interne processen voor het aanvragen van een mantelzorgverklaring (voor verschillende doeleinden) en het aanvragen van toestemming voor een (pré) mantelzorgwoning. Momenteel worden die vragen nog teveel ad hoc opgepakt. Binnen de teams van ruimte is momenteel nagenoeg geen capaciteit. Een deel van de middelen die we van het ministerie ontvangen willen we gebruiken om externe ervaring en deskundigheid aan te trekken.

---

3. Mantelzorg in de toekomst

Mantelzorg zal een onmisbare schakel in de keten van zorg en ondersteuning blijven. Maar mantelzorg staat onder druk. Een aantal factoren speelt mee: In de jaren die voor ons liggen zal de vergrijzing toenemen. In de zorg ontstaan al personele tekorten; ook die beïnvloeden de noodzaak van mantelzorg. Door het langer doorwerken / ophoging van de aow leeftijd kan het aantal vrijwilligers afnemen. De vergrijzing neemt toe, enerzijds doordat er meer oudere mensen komen en anderzijds doordat meer oudere mensen een hoge leeftijd bereiken.

Ouderen wonen langer thuis en willen zelf de regie houden. Daarbij hebben ze soms ondersteuning nodig en mantelzorg. Een deel van de mantelzorgers houdt te weinig tijd over om te kunnen participeren in de samenleving. Mantelzorgondersteuning en respijtzorg kunnen mogelijkheden scheppen en verlichting geven.

Niet alleen ouderen hebben mantelzorg nodig en geven die. Veel kinderen, jongeren en jong volwassenen zorgen voor een familielid of wonen in een gezin waar iemand lang ziek is, gehandicapt, verslaafd of depressief. Deze jongeren hebben volwassen zorgen en een gedeelte van hen heeft behoefte aan ondersteuning.

Recente cijfers laten zien dat het percentage overbelaste mantelzorgers in Woerden (met name in de leeftijd 18-64 jaar) na een daling weer is gestegen. Investeren in mantelzorg blijft nodig en is ook een zaak van preventie. Overbelasting geeft risico's op allerlei terreinen. Om die te verkleinen en zoveel als mogelijk te voorkomen is een duurzame aanpak geboden.

Het college beveelt de gemeenteraad aan om oog voor mantelzorg te houden, de ondersteuning uit te breiden naar behoefte, het voorveld blijvend te versterken, de mantelzorgers te blijven waarderen en om daarvoor middelen vrij te maken. Mantelzorgondersteuning vraagt om een duurzame inzet. Ter inspiratie vindt u als bijlage het pamflet dat MantelzorgNL op maat voor gemeenten maakte, met een 10 puntenplan voor de lokale verkiezingen. Op naar een nieuwe collegeperiode.

Financiën

De gemeente heeft zich aangemeld voor deelname aan de VNG-pilot 'Verbeter de Toeleiding naar mantelzorgregelingen'. Deze aanmelding is gehonoreerd en daarvoor is in de decembercirculaire 2021 via een decentralisatieuitkering Mantelzorgbeleid van het Ministerie van VWS eenmalig € 50.000 ontvangen. Het college heeft positief besloten over de besteding aan mantelzorg.

De uitkeringen uit de decembercirculaire worden pas in het vierde kwartaal van het jaar ontvangen, waardoor in het betreffende jaar nog geen uitgaven gedaan kunnen worden. De inkomsten worden wel toegerekend aan 2021 en gaan mee in de resultaatbepaling van de jaarrekening 2021.

In de voorjaarsrapportage 2022 wordt het budget van € 50.000 aangevraagd bij de gemeenteraad. Deze middelen worden daarmee gedekt uit het begrotingsresultaat 2021.

Hierdoor wordt het saldo in 2022 nadeliger, maar hier tegenover staat het voordeel van € 50.000,- in het saldo van de jaarrekening.

Vervolg

Na afloop van dit projectjaar zal de raad geïnformeerd worden over de activiteiten die zijn uitgevoerd om de toeleiding naar mantelzorgondersteuning te verbeteren. Ook zal het college de raad informeren over de ontwikkeling van het gemeentelijk beleid over mantelzorgverklaringen en mantelzorgwoningen.

Heel recent heeft MantelzorgNL de gemeente benaderd om mee te doen in een project voor mantelzorgers met Indische en Molukse achtergrond. Dit project willen we laten aansluiten bij het verbeteren van de toeleiding naar mantelzorgregelingen. De raad zal hierover later nader worden geïnformeerd.

Bijlagen

Z/22/52460 MantelzorgNL – Pamflet gemeente Woerden

10

Erken, waardeer en ondersteun de mantelzorg!

PUNTENPLAN VOOR DE LOKALE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S

Met dit tienpunten plan kunt u invulling geven aan de mantelzorg paragraaf in uw lokale verkiezingsprogramma, om zo de positie van mantelzorgers in de gemeente **Woerden** de komende vier jaar te versterken en te ondersteunen. Dit is een initiatief van [MantelzorgNL](#), de landelijke vereniging die opkomt voor iedereen die belangeloos zorgt voor een naaste.

In Nederland zetten ongeveer 5 miljoen mensen zich in als mantelzorgers.

In de gemeente **Woerden** ¹:

- zorgen **15268** inwoners voor een naaste
- zijn er **13112** mantelzorgers die langdurig zorgen (langer dan drie maanden)
- zorgen **2502** mantelzorgers langdurig en intensief (meer dan acht uur per week)
- voelen **1389** mantelzorgers zich zwaar belast
- groeit 20% van de kinderen op met een zorgsituatie binnen het gezin

Mantelzorgers zorgen belangeloos voor een naaste en voorzien in een grote ondersteuningsbehoefte voor mensen die zorg nodig hebben. Ook in de gemeente Woerden worden de komende jaren steeds meer mensen zorgbehoevend. Het aantal zorgprofessionals en potentieel aan mantelzorgers neemt echter af. Hoe gaat de gemeente Woerden dat opvangen? Dat is een grote uitdaging die inzet zal vergen van verschillende partijen in de gemeente Woerden.

Want wat betekent het als er geen mantelzorgers beschikbaar is? Dan moet de zorg door anderen, zoals professionals, geleverd worden. Recent onderzoek toont aan dat als een professional de zorg overneemt die eigenlijk door mantelzorgers gedaan wordt, de kosten oplopen tot maar liefst 70 tot 100%². Dat komt landelijk neer op 44 miljard euro. Voor de gemeente Woerden betekent het dat er een groter beroep gedaan wordt op maatschappelijke ondersteuning (de Wmo). Het is van groot maatschappelijk én persoonlijk belang om te voorkomen dat mantelzorgers uitvallen.

Mantelzorg is een onmisbare pijler in de zorg. Van mantelzorgers wordt nu echter (te) veel gevraagd. Om op een gezonde en duurzame manier te kunnen mantelzorgen, is het van belang de komende vier jaar het volgende te realiseren:

¹ Toelichting en verantwoording: [Indicatie aantal mantelzorgers per gemeente - MantelzorgNL](#)

² De maatschappelijke waarde van mantelzorg, een maatschappelijke kosten-batenanalyse', Ecorys, 2021 [Waarde van mantelzorg is 22 miljard per jaar - MantelzorgNL](#)

Heb oog voor de mantelzorger

In de gemeente Woerden wonen 15268 mantelzorgers. Dat zijn mensen die hun zorgtaken combineren met een baan, school, of studie, mantelzorgers met een migratie achtergrond, ouders van kinderen die veel zorg nodig hebben, mantelzorgers die zorgen voor een naaste met een psychische kwetsbaarheid.

Veel mantelzorgers redden zich prima. Maar er is ook een groep die ondersteuning nodig heeft. Mantelzorgers die het zwaar hebben. Die jarenlang intensief voor iemand zorgen, zonder veel tijd voor zichzelf over te houden. Het blijkt echter uit onderzoek dat veel mantelzorgers de weg naar ondersteuning niet goed weten te vinden³. Daar ligt een taak voor de gemeente. Het begint met het in beeld brengen van de mantelzorgers. Vervolgens moet het aanbod van mantelzorgondersteuning aansluiten op de lokale behoefte. Wees daarom duidelijk in de communicatie naar mantelzorgers wat ze aan hulp en ondersteuning kunnen verwachten.

Hoe kan de gemeente Woerden waarborgen dat mantelzorgers gezien worden?

- 1** Zorg ervoor dat het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers zichtbaar, vindbaar en actueel is. De gemeente zet de opdracht om mantelzorgers te informeren, bereiken en ondersteunen breed uit.⁴
- 2** Stem de mantelzorgondersteuning af op de lokale behoefte en houd hierbij rekening met specifieke doelgroepen. Zoals bijvoorbeeld mantelzorgers met een migratie-achtergrond: de gemeente neemt aandacht voor cultuur-sensitief werken mee in de opdracht die zij geeft aan de maatschappelijke partners. De mantelzorger krijgt ondersteuning die goed aansluit bij zijn of haar persoonlijke vraag.

Alloceer de budgetten voor mantelzorgondersteuning en behoud de lokale structuur voor mantelzorgondersteuning

Er moet geïnvesteerd worden in het versterken en verbeteren van de ondersteuning van mantelzorgers. Het helpt daarbij om budget specifiek te alloceren voor mantelzorgondersteuning, zodat het ook werkelijk bij mantelzorgers terecht komt. Het budget wordt gekoppeld aan de invulling van de acht vraaggebieden, de gebieden waarop mantelzorgers ondersteuningsvragen hebben.⁵ De gemeente biedt deze ondersteuning aan, rekening houdend met de specifieke context.

Hoe kan de gemeente Woerden ervoor zorgen dat het geld bestemd voor mantelzorgondersteuning goed besteed wordt?

- 3** Neem de acht vraaggebieden als basis van het mantelzorgbeleid. Stem daarbij het beleid af op de samenstelling van mantelzorgers in de gemeente en betrek de verschillende (zorg)partijen die met mantelzorgers te maken hebben.
- 4** Alloceer het bedrag voor mantelzorgondersteuning dat via de acht vraaggebieden wordt vormgegeven voor dit specifieke doel. Er wordt hier extra in geïnvesteerd. Zie de [budgetten mantelzorgondersteuning en waardering 2021](#) om een indicatie te krijgen van een passend budget voor uw gemeente.
- 5** Bezuinig niet op mantelzorg ondersteunende organisaties. Zij zijn van belang als eerste aanspreekpunt voor mantelzorgers en om hen deskundige ondersteuning te bieden.

³ Blijvende zorg, Nationale ombudsman maakt balans op twee jaar na zijn aanbevelingen om de toegang tot zorg voor burgers te verbeteren, [2020 Rapport Blijvende zorg \(nationaleombudsman.nl\)](#)

⁴ Denk daarbij naast de mantelzorgondersteunende organisaties aan Centra voor Jeugd en Gezin, sociaal wijkteams, Wmo, onafhankelijke cliëntondersteuners, huisartsen.

⁵ [Acht vraaggebieden van mantelzorgers - MantelzorgNL](#)

Preventie loont

Mantelzorgers zijn vaak te laat in beeld. Ze trekken pas aan de bel als ze zich zwaar- of overbelast voelen en de zorg hun leven beheerst. Hierdoor wordt de kans gemist om tijdig een lichtere vorm van ondersteuning te bieden.

Wij doen daarom een dringend oproep te investeren in vroegtijdige ondersteuning van mantelzorgers. In het bijzonder in respijtzorg, waardoor de zorg tijdelijk overgedragen wordt. Uit recent onderzoek blijkt dat de inzet van respijtzorg loont⁶. Voor respijtzorg ter voorkoming van dreigende uitval, geldt dat de kosten maatschappelijk gezien al binnen een week worden terugverdiend.

Hoe kunnen mantelzorgers vroegtijdig ondersteund worden, zodat overbelasting wordt voorkomen?

- 6** Zorg ervoor dat mantelzorgers eerder in beeld zijn bij zorgprofessionals, mantelzorgsteunpunten en gemeente, en dat ze kunnen rekenen op adequate ondersteuning. Dit draagt dit bij aan een duurzame en gezonde zorgsituatie.
- 7** Laat het aanbod van respijtzorg aansluiten bij de lokale behoefte. Respijtzorg moet tijdig en op maat beschikbaar zijn.⁷ De aanvraagprocedure moet zo eenvoudig mogelijk zijn.

Zet in op integrale ondersteuning

Mantelzorg is overal en van iedereen. Er ligt een opdracht vanuit de Wmo en Jeugdwet om mantelzorgers te ondersteunen, maar mantelzorgers hebben ook te maken met regels rondom wonen, werk, uitkeringen (participatiewet) en parkeren. Denk aan urgentie als mensen dichterbij elkaar willen gaan wonen om voor elkaar te zorgen of aan een vrijstelling 'tegenprestatie in de bijstand'. Mantelzorgondersteuning vraagt om integrale oplossingen. De gemeente is hier regisseur in en kan dus een belangrijke rol spelen.

Hoe kan de gemeente Woerden bijdragen om mantelzorgers op een integrale manier te ondersteunen?

- 8** Werk als gemeente samen met zorgverzekeraars, zorg- en welzijnsaanbieders, zorgprofessionals en werkgevers.

Houd mantelzorgwoningen vergunningvrij

Als u het als gemeente van belang vindt dat mensen voor elkaar kunnen zorgen, dan moet de mogelijkheid tot vergunningvrije mantelzorgwoningen blijven bestaan. En dus niet worden ingeperkt als gevolg van de nieuwe omgevingswet die in 2022 van kracht wordt. Een mantelzorgwoning voldoet aan een groeiende behoefte van zorgvragers én mantelzorgers.

Hoe kan de gemeente Woerden bijdragen dat mensen ook in de toekomst voor elkaar kunnen blijven zorgen?

- 9** Werp geen obstakels op voor mantelzorgwoningen. Ook onder de nieuwe omgevingswet moeten deze woningen vergunningvrij gerealiseerd kunnen worden.
- 10** Zorg voor een goede woon-zorgvisie, zodat er genoeg mogelijkheden zijn voor woon-zorgvormen tussen zelfstandig thuis wonen en verpleeghuis in, afgestemd op de behoeften van zorgvragers en hun mantelzorgers.

Wilt u meer informatie over onze standpunten en het opnemen hiervan in uw verkiezingsprogramma? Neem contact op met (naam) van Team Advies Mantelzorg NL, (telefoonnummer).

⁶ De maatschappelijke waarde van mantelzorg, een maatschappelijke kosten-batenanalyse', Ecorys, 2021 [Waarde van mantelzorg is 22 miljard per jaar - MantelzorgNL](#)
⁷ Eindrapport aanjager respijtzorg [Aanjager respijtzorg overhandigt haar aanbevelingen aan de minister | Nieuwsbericht | Programma Langer Thuis](#)